

૫૧૦૮

જીવ

તેમજ ઇંગ્રેજ રાજ્ય
ના નાજી ધોરણના વીધ્યાધીને
સુધ્ધ સરળ અને ઉપયોગી
મુખાઇ ઇલાકાની ભુગોળ.

પ્રાયવેટ પૉકેટનોટસ.

ખનાવનાર.

હરીલાલ ભગવાનદાસ.

માણસા તા. મહીકાંઠા

ચુરત.

ખોદાખદ પ્રેસમાં છાપી.

કીમત ફક્ત એકજ આના

દિશાઓ.

જે દિશામાં સૂર્ય ઉગે છે તેને પૂર્વ દિશા કહે છે. જે દિશામાં સૂર્ય આયમે છે તેને પશ્ચિમ. પૂર્વ દિશાબણી મુખ કરી ઉભા રહીએ તો ડાબા હાથ બણી ઉત્તર દિશા અને જમણા હાથ બણી દક્ષિણ દિશા સમજવી. દક્ષિણ અને પૂર્વ વચ્ચે અગ્નિકોણ. દક્ષિણ અને પશ્ચિમ વચ્ચે નૈરત્ય કોણ. ઉત્તર અને પૂર્વ વચ્ચે ઈશાન કોણ. ઉત્તર અને પશ્ચિમ વચ્ચે વાવ્યકોણ.

વાખ્યાઓ.

ખંડ—જમીનના જે મોટા ભાગોમાં વણા દેશ આવેલા હોય તે.

દ્વીપ—ચારે બાજુએ પાણીથી વીંટાયેલા પાણીના ભાગને દ્વીપ કહે છે. દ્વીપકલ્પ—તથા બાજુએ પાણી અને એક બાજુએ કોરી જમીન હોય તે. સંયોગીભુમી—જે સાંકડો જમીનનો ભાગ જમીનના જે મોટા ભાગને સાંધે છે તે હુશીર—જમીનની અણી ભાંગી ધઈને સમુ-

દ્રમાં ગયેલી હોય તે. ડુંગર-જમીનનો થોડો ભાગ ઊંચો હોય તે. પર્વત—ડુંગરથી ઊંચો હોય તે. ખીણ-ડુંગરો કે પર્વતની વચ્ચેના નાના પ્રદેશને. ખીણ કહે છે. મેદાન—લગભગ સપાટ જમીનના વીસ્તારેલા ભાગને. ઊંચા પ્રદેશ પહાડો ઊપર આવેલા પ્રદેશને જળાક્ષેપ પ્રદેશ ઊંચી જગ્યાએથી જુદી જુદી દિશામાં પાણી વહે તે.

મહાસાગર—પૃથ્વી ઊપર આરા પાણીના પાંચ ભાગ કરેલા છે તે દરેકને મહાસાગર.

સમુદ્ર-મહાસાગર કરતાં નાનો હોય તે.

અખાત—જમીન ઉપર લાંબા ગયેલા સમુદ્રના ફાંટાને અખાત.

ઉપસાગર—પહોળા મહોડાંનાં અખાતને ઊપસાગર. સાંમુદ્રધુની-પાણીના બે મોહટા ભાગને સાંધનારો જે નાના પાણીનો ભાગ તે.

સરોવર—જમીનથી વીંટાયેલા પાણીના

બાગને. નદી-મીઠા પાણીનો જે પ્રવાહ પર્વતમાંથી કે સરોવરમાંથી નીકળી ઢળતી જગ્યામાં થઈ સમુદ્રને મળે તે.

મુળ—જે જગ્યાએથી નદી નીકળે તે જગ્યાને. મુખ—જે જગ્યાએ સમુદ્રને મળે છે તે જગ્યાને

સંગમ—જે ઠેકાણે નાની નદી મોટી નદી ને મળે છે તેને.

ખાડી—સમુદ્રને મળતાં પેઢેલાં જરતીનું પાણી માંહે આવે એવું જે નદીનું પહોળું મુખ તેને ખાડી કહે છે.

મુંબઈ ઈલાકો.

મુંબઈ ઈલાકાની વાવ્ય ઊત્તર અને ઈસાન કોણમાં બહુચિસ્તાન, પંજાબ, અને રજપુત સંસ્થાન છે. પૂર્વ અને અગ્નિ બણી મધ્ય હિંદુસ્તાન મધ્ય પ્રાંત અને વરાહ તથા ની-

જનમનું રાજ્ય. દક્ષિણે મદ્રાસ હિલાડો અને મ-
હીસુર તથા પશ્ચિમે અરબી સમુદ્ર આવેલો છે.

મુખ્ય ઇલાકાના પાંચ ભાગો કરેલા છે.
૧ સૌંધ ૨ કચ્છ ૩ ગુજરાત ૪ મહારાષ્ટ્ર
એમાં દક્ષિણ અને કોંકણ ૫ દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર
અને ઉત્તર કાનડા.

મુખ્ય જિલ્લાઓ—શીકારપુર જિલ્લો, હે-
ડાવાદ જિલ્લો, કરાંચી જિલ્લો, સુરત જિલ્લો,
બરચ જિલ્લો, ખેડા જિલ્લો, અમદાવાદ જિલ્લો,
થાણા જિલ્લો. કોલાબા જિલ્લો, રત્નાગીરી જિ-
લ્લો, ખાનદેશ જિલ્લો, નાશિક જિલ્લો. અહમ-
દનગર જિલ્લો, પુના જિલ્લો, સતારા જિલ્લો,
સોલાપુર જિલ્લો, કલાદગી જિલ્લો, ખેલગામ
જિલ્લો, ધારવાડ જિલ્લો, ઉત્તરકાનડા જિલ્લો.

મુખ્ય સંસ્થાનો—જૈરપુર સંસ્થાન ખં-
ભાત સંસ્થાન જવાર સંસ્થાન જંજીરા સંસ્થા-
ન સાવંતવાડી સંસ્થાન પેઠ સંસ્થાન અકબકોટ
સંસ્થાન કોલાપુર સંસ્થાન સાવનુર સંસ્થાન.

મુખ્ય એજન્સિ-કાઠીયાવાડ એ. પાલજી
પુર એ. મહીકાંઠા એ. રેવાકાંઠા એ. પાલ
મહાલ એ. સુરત એ. ખાનદેશ એજન્સિ
વારેરે.

પરચુરણ જાગીરો હત્યાદી—રખતી જે
પરનો સરહદો મુઝક, ધરપારકર, કચ્છદેવ,
જયમહાલ, ગાયકવાડનો મુઝક, સતારા જાગીરો
સેતુ મસદા જાગીર.

મુખ્ય પર્વત—હાલા પર્વત, ચાડવા પર્વત
ગીરનાર, જેતેન, એડીલા આમ, પાપાગઢ,
રાજપીપલા, સાતપુડા, સાંણાદ્રી.

મુખ્ય સરેવર—મંચર, સાબર, મુનસર
મંગાસર, કાકરીયુ, ઝોમતી, મહાલ વાંગા

જાનાનાં ઠેકાણાં—હારકાં, સેમનાથ, હા
કાર, અંબાજી, નાશીક, પઢણપુર, સીધપુર,
બોયરાજી, શમળાજી, પાલીટાણા, હિંદવાડા.

મુખ્ય બંદર—કરાંચી, માંડવી, પોરબંદર,
નવીબંદર, દીવ, જાફરાબાદ, મેષા, બાવનગર.

ખંભાત, ભરૂચ, સુરત, વલસાડ, દમણ, મુ-
આઇ, રત્નાગીરી, ગોવે, કારવાડ, કુમટે, હો-
નાવર ઇત્યાદી.

અરબી સમુદ્ર કીનારે આવેલાં શહેર—
માગ્રોલ, વેરાવર, કોડીનાર, દહાણું, ચીચલી,
નારાપુર, માહીમ, વમઇ, વાંદ્રા, અલીબાગ,
આણકોટ, વીજયદુર્ગ દેવગઢ માલવણ.

સુશીર—રાસમુરારી, જગતપાઈટ, દીવ,
કેપરામાસ ઇત્યાદી.

દ્વીપકંટક—કાઠીઆવાડ,

અરબી—સમુદ્ર,

અખાત—કચ્છ અને અંબાતનો.

મુખ્ય ખાડીઓ—ગણદેવી, વામ, કોલઇ,
વાંકી (વલસાડ) કનાઈ, ખોટાસ, કરકવા, વને
વ, (જહાલપુર) આસોઈ, ગોપાળ, રૂપેરજ,
(આમોઈ) વંઈ (અંકલેશ્વર) સુખી (વાગરા)

મુખ્ય નદીઓ.

નદીઓના નામ.

સૌંધુ હિમાલય પર્વતમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે. તેના ઉપર સકર બકર સેવાન હૈદરાબાદ શહેર છે. ભોગાવો વડોડ પાસે અને લીમડી પાસેથી વહે છે. ફલકુ, ધાંગ્રા પાસે. મચ્છુ વાંકાનેર અને મોરબી પાસે વહે છે. શીતરૂંછ ધારી પાસે સેતરૂંછ પર્વતમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે. માલણ મહુવા પાસે. ધાતરવાડી રાગુડા પાસે વહે છે. ગોંડલી ગોંડલ પાસે. ભાદર નવીબદર આગળ અરબી સમુદ્રને મળે છે. આગ રાજકોટ પાસે વહે છે. સરસ્વતી સીધપુર પાટણ કચ્છના રણને મળે છે. બનારસ રાધનપુર, ડીસા, કચ્છના રણને મળે છે. સાબરમતી અમદાવાદ, પેથાપુર, સાદ્રા, મેત્રાડના ડુંગરમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે. વાત્રક સાબરમતીને મળે છે. મેચ્વે વાત્રકને મળે છે. સેહી દાસરાને ડાકોર પાસે

ચર્ચ વાતકને મલે છે. મહોર કપડવંજને કડ.
 લાલ પાસે સેઢીને મલે છે. ખારી સાબરમ-
 તીને મેરવે વચ્ચે વહે છે. છુછી સેઢીને મલે
 છે. હાથમતી બપર અહમદનગર સાબરમતી
 ને મલે છે. મહી છુગાવાડા અને ખંભાત મા
 જવામાંથી નીકળી ખંભાતના અખાતને મલે
 છે. નર્મદા ભરચ, ચાનેદ, કન્યાળી અમરક-
 ટકના પર્વતમાંથી નીકળી ખંખાતના અખાતને
 મલે છે. તાપી શુરત, રાંદેર સાતપુજ પદ્મત-
 માંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મલે છે. વી-
 ચામીત્રી વડોદરા પાવાગઢમાંથી નીકળી ઢાઢર
 ને મલે છે. દમણગંગા અરબી સમુદ્રને મલે
 છે. ઝોરંગા વલસાડ પાસે અંબોકા ચીકલી
 પાસે વહે છે. ત્રેહે રાજપીપળાના ડુંગરમાંથી
 નીકળી તાપીને મલે છે. કીમ અરબી સમુદ્રને
 મલે છે. ઝિંમરાવતી રાજપીપળાનાં ડુંગરમાંથી
 નીકળી નર્મદાને મલે છે. ઢાઢર ખંખાતના
 અખાતને મલે છે. જોદાવરી નાચક, તંબક,

સીલાંદ્રી પર્વતમાંથી નીકળી જમાળી ઉપસા
ગરને મમે છે. પુર્ણાગિદાવરીને મમે છે. મુળા
મીઠા પુના બીમાને મમે છે. લીમા પંડણ
પુર સીલાંદ્રી પર્વતમાંથી નીકળી કૃષ્ણાને મમે
છે નીરા બીમાને મમે છે.

કૃષ્ણા મહાબલેશ્વરમાંથી નીકળી પુરવ તરફ
વહે છે, તુંગભદ્રા પશ્ચિમથી, ધ્રુવ તરફ વહે છે

સીંધના સેહુરો—જેકબાબાદ, શીકારપુર
ઐરપુર, હૈદાબાદ, કરાંચી, ઊમરકોટ, સકર
બકર, સેવાન, રેરી, કાટ્ટી, નગરપારકર, શાહ
બંદર, ઇસ્લામકોટ, મીરપુર સાકરા, મીરપુર
બટોરા, મુમલબીમ.

કચ્છનાં સેહુરો ભુજ, માંડવી, મુદરા,
લખપટ, જાંણ, તુણા, અંબાર, રાપર, અધોઈ,
ભચૌ, વેલા, નળાંબા કઠોરા, તેરા, મુમરીરોદા,
બદરેશ્વર કેરા કંથકોટ.

ગુજરાત પ્રાંત

સુરત પારડી, વલસાડ, ચીકલી, જમાલ
પેર, ખારડોલી, માંડવી, ચૌધાસી ઝોરપાડ.

હાથ—અંકેશ્વર, વાગસ, આમોદ, જં
ખુસર ખેડા કપડવંજ, ઠાસરા નડીયાદ મહ
મદાવાદ, માતંગ, આણંદ, ખોરસદ.

પંચમહાલ—ગોધરા, સેહરા, ઠાલોલ,
ઢાલોલ, વેગલપુર, દાહોદ, ઝાલોદ,

અમદાવાદ—પ્રાંતીજ વીરગામ. ઘોળકા,
દસકામ, ધંધુકા, ઘોઘા સાણંદ પાંતણપુર
રાધનપુર, ડીસા, વારાઈ, તેરવાડા, થરાદ,
ખોરવાડા, વાવ, સુધંગામ. દેવદર, સાંતલપુર,
મહીકાઠાં મોહનપુર, રણાસણ, માંચુસા, પે
થપુર, સાદા, આમલીઆરા, ઘોડાસર, કટોસ
થુ, ઈડર, રેવાકાઠા રાજપીપળા, છોટાઉદેપુર,
ખારીઆ, લુણાવાડા. સુથ, વાડાસીનોર.

માયકવાડ સંસ્થાન—વડોદરા, નવસારી,

વજ્રાવી, બલેશ્વર, ગણદેવી, તેલારી, અમરેલી
ઓખામંડળ, પાટણ, મેસાણા સીધપુર, કડી.

ખંભાત સંસ્થાન—ખંભાત.

પંચમહાલ એજન્સિ—નારકોટ.

સુરત એજન્સિ—વાંસદા, ધરમપુર, સચીણ.

કાઠીઆવાડ.

તેના ચાર પ્રાંત કરેલા છે ૧ જાલાવાડ
૨ ગોહેલાવાડ ૩ સોરઠ ૪ હાલાર એ ચાર
પ્રાંતના દસ પ્રગણાં કરેલાં છે ૧ જાલાવાડ
૨ ગોહેલાવાડ ૩ જિંડર સરવેયા ૪ બાબરીઆ
વાડ ૫ કાઠીઆવાડ ૬ સોરઠ ૭ બઠાં ૮ હાલાર
૯ મચ્છુકાંઠો ૧૦ ઓખામંડળ.

૧ જાલાવાડ—ધ્રાંગધ્રા, હળવદ, લીંબડી,
વઢવાણ, વાંકાનેર, લખતર, થાન, સાવલા,
ચુડા, બળાણા,

૨ ગોહેલા વાડ—ભાવનગર, સીહોર, કુંડ.
લા, મહુવા, ખાલીદાણા, ગારીઆધર, લાઠી.

૩ ઉડર સરવયા, ડાઠા, મણુધૌળ, ચૌધ.

૪ બાબરીઆવાડ—જાફરાબાદ, ટેડાણ.

૫ કાડીઆવાડ—અમરેલી, બારી, જેતપુર,

ચીતલ. બીલખા, બગસરા, જલદણ.

૬ સોરઠ—જુનાધેડ, વેરાવર, કોડીનાર,
બાઠવા, અમરાપુર.

૭ બડા—પોરબંદર.

૮ હાલાર—નવાનગર, જોડીઆ, આમરણ-
ખંભાળીયા, ગોંડળ, ઘેરાણ, રાજકોટ, સર
ધારધોલ, સરપદડ, વ્રાહા.

૯ મચ્છુકાંઠા—મોરખી, માલીયા.

૧૦ એખામંડળ—હારકાં, કચ્છીગઢ, આ
રંબડુ. પોશીતર, ધીણુકી, મઠી.

કેકણ, યાણા, જવાર, અલીબાગ, જંજીરા,
રત્નાગીરી, સાવંતવાડી.

દક્ષિણ—ધુળે, માલેગામ, નંદુબાર. નાશક
ત્રંબક પેઠ, અક્લકોટ, બોર, ફલટન, ચોંદ
જત, દક્ષિણ મહારાષ્ટ્રને ઉત્તરકાનડા, કલાદમી

બેલગામ, શેલાપુર, ધારવાડ, સાવનુર, કારવાડ,
સાંગલી, મીરજ, જમખંડી, કુરંદવાડ, મુધોળ
રામદુર્ગ.

અથ. બી. યાંત્રીક.

ગાયનના સોખીનોને ખુસ ખબર.

ઉસ્તાદી ગાયન સંગ્રહ.

આ નામનું ગાયન સંબંધી ઉપયોગી પુ
સ્તક સન ૧૮૯૨ના જુન માસની આખરે બહાર
પડવાનું છે કે જેમાં અસલ ઉસ્તાદોનાં બનાવેલાં
ગાયનો હુમરી, ખ્યાલ, ટપ્પા, દાદરા, ખમાચ,
બેરવી વીગેરે તેમજ નાટકના રાગો મળી
ત્રણસે ગાયનોથી બરપુર બનાવવામાં આવશે
જેથી ગાયના સોખીનોને તે ઘણુંજ ઉપયોગી
છે. અગાઉથી આહક યનારા સદમદસ્થો પાસે
થી ફક્ત રૂ-૩-૦ પોષ્ટેજ માફ તથા તેમનાં
મુખ્યારક નામ ચોપડી પાછળ દાખલ કરવામાં

આવશે. પાછળથી આના હ પાંચ પ્રત રાખ
નારને એક બેઠ. ગાયનના જે ખરા સોખીન
હોતો. અવસ્ય નામ નોંધાવી માહક થાઓ.

હરીલાલ ભગવાનદાસ

અધીપતી આરોગ્ય વધક ઔપધાલય

મુ૦ ભાજુ તા. વીરાજગર.

મેસાણા પાછેથી

પસંદ ન પડે તો પછસા પાછા,

પોષ્ટેજ સાથે ફક્ત પાંચજ આનાની ટીકીટ
મોકલી નીચેની કાર્ડપલ્યુ દવા મંગાવો.

ખસની દવા તો ૧ ગમે તેવી ખસ નીકળી
હોય પરંતુ એકજ વખત ચોળવાની જડમુળ
થી દાઢી નાંખે છે.

મોઢા કપરના ખીસ નાખુદ કરવાની ગોળી
ગોળી ૧૫.

દાઢરની દવા સોગરી તો. ૧.

જવરાંકુશ.

૩૧)ની ગોળી ૧૦ ગમે તેવો તાવ,
ટાઢીઆ, ચોથીઆ, વેળાજવર, વીદમજવર,
વીઝેર આઠ મકારના તાવનો જડચુકથી નારા
કરેછે ફક્ત પાંચજ ગોળીથી તાવના દરદીએ
આનો લાલ લેવા ચુકવું નહીં.

એચ. બી. યાંત્રીક.

અમારી દવાઓ નિચેને

ઠેકાણેથી પણ મલશે.

ભાજકુ તા. પીસનગર, આરોગ્ય વધક
ઔષધાલય તેના માલેક પારોથી.

લી ચ તા. મેસાણા હીરાલાલ મંછારામ
ફર્સ્ટઆસીસ્ટન્ટ વર્નાક્યુલર સ્કુલ લી ચ.

સુરજ મનચેરજી જમસેદજી પોસ્ટવા-
લા નાણાવટ અજબ આફીશ અને
ખોદાખસ પરેશ

કલોલ માંત કડી લગવાનદાસ મનમુખ
રાંમ પાંસેથી.

શુરેત ડોસાભાઈ ખરસેદલ ભાવનગરી,
મુખાઈ બેરામલ કાવસલ તુકીના.

૩. ૧૦)નું ઇનામ.

ખરા, ખીલ, ખરજીવું સુદર્શન આરોગ્ય
વધક મલમ જે દવા પોતાના રોગ ઉપર
અસર કરતી નથી એવી ખાત્રી કરી
આપનારને રૂપીઆ દશનું ઇનામ.

હરીલાલ ભગવાનદાસ અધીપતી આરો-
ગ્યવધક આપધાસય ભાન્ડુ તા. વીસનગર.

મેશાણા રેલવે પોસ્ટ ઓફીસથી.

ગાયકવાડી રાજ્યની ભુગોળના

પ્રશ્નોત્તરી નોટ.

ગાયકવાડી રાજ્યના ખીજ ધોરણના
વીધ્યાર્થીઓને ઉપયોગી ભુગોળની પ્રશ્નો-
ત્તરીનોટ જીન માસમાં છપાઈ બાહાર
પહોંચાર છે જેની કીમત ઘણી જીન એટલે

ફક્ત અડધો આનો રાખવામાં અમલ
છે. સામટી મંગાવનારને રૂ. ૨)ની ૧૨૫
રૂ. ૧)ની ૫૭ રૂ. ૦-૮-૦ની ૩૩ અને
રૂ. ૦-૪-૦ની ૧૫એ પ્રમાણે રાખા
આવશે. પોસ્ટેજ માફ. તાકીદે ખરીદ કરે.
અગાઉથી રાખનારાએ એક ક્યારેથી ખબર
આપવી-વેસા માટે દીકરીડો મોકલસો તે
પણ ચાલશે.

હરીલાલ ભગવાનદાસ ભાનુ તથા વીરાનગર.

ડીસાવળ જ્ઞાનીતીના ગ્રા. વા. ને અતી
હજયોગી પુસ્તક ઉપરની જ્ઞાતીની ઉત્પત્તિ
સંસ્કૃતનું શુદ્ધ ગુજરાતી ભાષાતર સાથે
પુસ્તક આવતા માસમાં બહાર પડનાર છે
જેની કીમત ફક્ત એકજ રૂપીએ તાકીદે
નામ નોંધાવે બહાર પડેથી વે. પા. મો-
કલવામાં આવશે મુ. ૦ પાટણ ભેશા-
તરાડો મોહનલાલ હલપતરામ

ગાયકવાડી રાજ્યના ઇતીહાસ
 ની મેસોનરી નોટ ઘણીજ સહેલી
 અને ૧૨૭ ભાષામાં જુન માસમાં બહાર
 પડનાર છે જેની કીમત ફક્ત રૂ૦-૨-૦
 છે આના પોષ્ટેજ આનો અડધો સામટી
 ગણનારને નીચેને ભાવે આપીશુ રૂ ૫ની
 ૬૦ રૂ ૪ની ૪૫ રૂ ૩ની ૩૪ રૂ ૨ની ૨૨
 રૂ ૧ની ૧૦ પોષ્ટેજ માફ રાખનારાઓએ
 પત્ર લખી ખુલાસો કરવો.

મુ૦ ભાનુ હરીલાલ ભગવાન
 દાસ અધીપતી
 પો-મેસાના અરોગ્ય વરધક
 આપધાલય.

